

Son 20 Yılda İklim Değişikliği ve Sağlık Alanında Yapılan Çalışmalar

Studies on Climate Change and Health in The Last 20 Years

Ayşe Taş¹

1 Uzman Doktor, Malatya Battalgazi İlçe Sağlık Müdürlüğü

Özet

İklim değişikliği her geçen gün büyüyerek dünya ve insan hayatı için büyük tehdit oluşturmaktadır. Bu sebeple iklim değişikliği ve sağlık alanında yapılan çalışmaları takip etmek buna göre çalışmalara ve politikalara yön vermek gereklidir. Bu çalışmanın amacı son 20 yıl içerisinde iklim değişikliği ve sağlık alanında yapılan çalışmaları yıllarına ve konularına göre değerlendirmektir. Çalışma Ekim-Kasım 2022 tarihleri arasında PubMed veritabanı kullanılarak gerçekleştirilmiştir ve 2003-2022 yılları arasında yayınlanan bilimsel makaleler ele alınmıştır. PubMed’de MeSH (Medical Subject Headings=Medikal Konu Başlıkları) Term “climate change” ve “health” terimlerinin her ikisini de içeren özeti bulunan yayınlar şeklinde özelleştirilerek arama yapılmıştır. Yayınlar özetleri üzerinden değerlendirilmiş konularına ve yıla göre tasnif edilmiştir. 1079 çalışma değerlendirmeye alınmıştır. 2022-2013 yılları arasındaki on yıllık dönemde 886 makale yayınlanmışken 2012-2003 yılları arasındaki on yıllık dönemde 193 makale yayınlanmıştır. İlk beş konu başlığı her iki dekatta da değişmemiştir. Her iki dekatta da üzerine en çok çalışılan konu iklim ve sağlıkla ilgili politikalar. En çok artış görülen konu ise iklim değişikliğinin ruh sağlığı üzerine etkileridir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Çevre Sağlığı, Halk Sağlığı.

Abstract

Climate change is growing day by day, posing a great threat to the world and human life. For this reason, it is necessary to follow the studies in the field of climate change and health and to direct the studies and policies accordingly. The aim of this study is to evaluate the studies carried out in the field of climate change and health in the last 20 years according to their years and subjects. The study was conducted between October-November 2022 using the PubMed database and scientific articles published between 2003-2022 were discussed. In PubMed, MeSH (Medical Subject Headings=Medical Subject Headings) Term was customized as publications with abstracts containing both the terms “climate change” and “health”. The publications were evaluated through their summaries and classified according to their subject and year. 1079 studies were evaluated. While 886 articles were published in the ten-year period between 2022-2013, 193 articles were published in the ten-year period between 2012-2003. The first five topics did not change in both decades. The most studied issue in both decades is climate and health-related policies. The issue with the highest increase is the effects of climate change on mental health.

Keywords: Climate Changes, Environmental Health, Public Health.

Bu makaleden şu şekilde alıntı yapınız / Cite this article as: A. Taş., Son 20 Yılda İklim Değişikliği ve Sağlık Alanında Yapılan Çalışmalar. Chj 2022; 3(3):61-64

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Ayşe Taş, Uzman Doktor, Malatya Battalgazi İlçe Sağlık Müdürlüğü
Email: aysetas90@yahoo.com

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

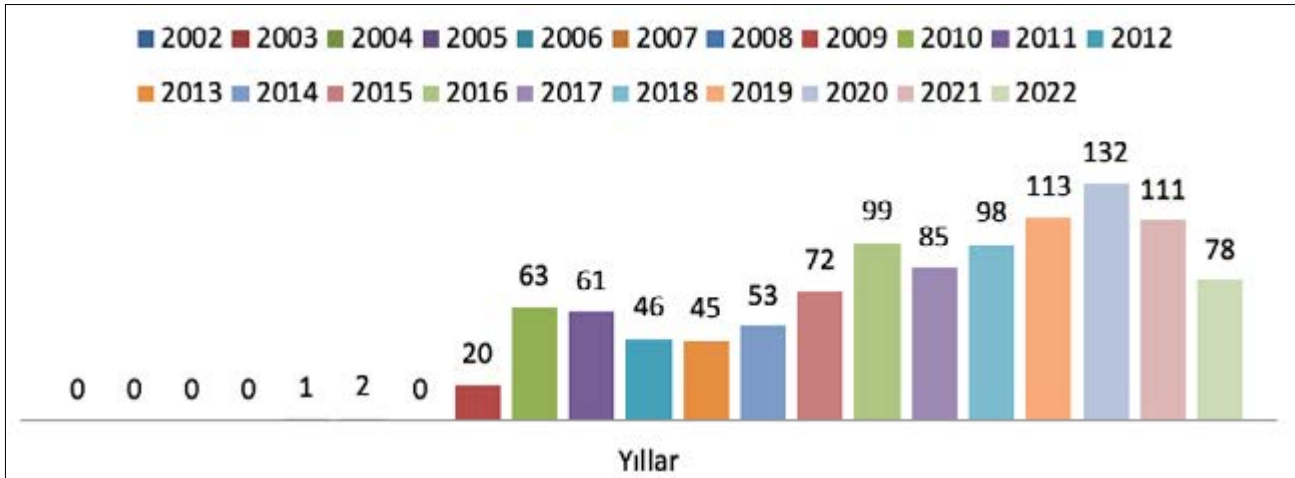
İklim değişikliği, hava sıcaklıklarında ve hava olaylarında uzun vadeli değişimleri ifade eder. Ancak 1800'lerden beri insan faaliyetleri, özellikle fosil yakıtların yakılması nedeniyle ortaya çıkan karbon salınımı iklim değişikliğinin ana sebebi olmuştur (Birleşmiş Milletler, 2022). İklim değişikliği sonucunda ölümlerde, solunum ve dolaşım sistemi hastalıkları gibi bulaşıcı olmayan hastalıklarda ve bulaşıcı hastalıklarda artış görülmesi beklenmektedir (Haines & Patz, 2004, Rocque vd. 2021). 2050 yılında iklim değişikliğine bağlı olarak sıcaklık artışı, yetersiz beslenme, sıtma, bulaşıcı hastalıklar gibi sebeplerle yaklaşık yarısı Afrika'da olmak üzere 250000'in üzerinde ölümler beklenmektedir (Intergovernmental Panel on Climate Change, 2022). İklim değişikliği alanında yapılan çalışmaları takip etmek yeni gelişmelere göre iklim ve sağlık alanındaki politikalara yön vermek önemlidir. Bu çalışmanın amacı son 20 yıl içerisinde iklim değişikliği ve sağlık alanında yapılan çalışmaları yıllarına ve konularına göre değerlendirmektir.

YÖNTEM

Çalışma Ekim-Kasım 2022 tarihleri arasında PubMed veritabanı kullanılarak gerçekleştirilmiştir ve 2003-2022 yılları arasında yayınlanan bilimsel makaleler ele alınmıştır. PubMed'de MeSH (Medical Subject Headings=Medikal Konu Başlıkları) Term "climate change" ve "health" terimlerinin her ikisini de içeren özeti bulunan yayınlar şeklinde özelleştirilerek arama yapılmıştır. Yayınlar özetleri üzerinden değerlendirilmiş konularına ve yıla göre tasnif edilmiştir.

BULGULAR

Arama sonucunda 1119 yayın ortaya çıkmıştır. Bu yayınların 40'ının özeti değerlendirilmiş ve ana temasının iklim değişikliği ve sağlık olmaması nedeniyle çalışmadan çıkarılmış ve 1079 çalışma değerlendirmeye alınmıştır. 2022-2013 yılları arasındaki on yıllık dönemde 886 makale yayınlanmışken 2012-2003 yılları arasındaki on yıllık dönemde 193 makale yayınlanmıştır. 2005-2002 yılları arasında Pubmed arama motorunda konu ile ilgili yayına rastlanmamıştır. Yıllara göre yayın sayıları Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Yıllara göre yayın sayıları

2013-2022 yılları arasındaki on yıllık dönemde en çok üzerinde durulan konular politikalar, bulaşıcı hastalıklar, iklim değişikliğinin halk sağlığı etkileri, sıcaklık artışı, iklim değişikliğinin genel sağlık etkileri ve iklim değişikliğinin ruh sağlığı etkileri iken; 2003-2012 yılları arasındaki on yıllık dönemde en çok üzerinde durulan konular sırası ile politikalar, sıcaklık artışı, iklim değişikliğinin halk sağlığı etkileri, genel sağlık etkileri, bulaşıcı hastalıklar, projeksiyon/modelleme çalışmalarıdır. On yıllık periyotlara göre en çok işlenen 25 konu Tablo 1’de verilmiştir. Bulaşıcı hastalıklar, ruh sağlığı, çocuk sağlığı, iş sağlığı, iklim-sağlık araştırmaları, hava kirliliği/hava

kalitesi, sağlık profesyonellerinin görevleri, aşırı hava olayları, tek sağlık, anne-kadın-üreme sağlığı konularında yapılan çalışmalar son on yılda bir önceki dekada göre artış göstermiştir. ısı artışı, iklim değişikliğinin genel sağlık etkileri, projeksiyon /modelleme çalışmaları, kronik hastalıklar, gıda üzerine etkiler, iklim değişikliğine uyum, küresel sağlık, morbidite/mortalite, şehir sağlığı, sağlık profesyonellerinin eğitimi, iklim değişikliğinin sosyal yaşama etkileri, toplumun bakış açısı/bilgi düzeyi, çevre sağlığı, ekosistem, karbon salınımı/sera gazı, hassas gruplar, sürdürülebilirlik konularını iklim değişikliği çerçevesinde ele alan çalışmalarda son on yılda bir önceki dekada göre azalma görülmektedir.

Tablo 1. On yıllık periyotlara göre en çok işlenen 25 konu

	2003-2012			2013-2022		
	Konu*	n	%	Konu	n	%
1	İklim ve sağlık politikaları	27	8	İklim ve sağlık politikaları	128	8,7
2	ısı artışı	25	7,4	bulaşıcı hastalıklar	123	8,3
3	halk sağlığı	23	6,8	halk sağlığı	107	7,2
4	genel sağlık etkileri	22	6,5	ısı artışı	95	6,4
5	bulaşıcı hastalıklar	20	5,9	genel sağlık etkileri	91	6,2
6	projeksiyon/modelleme	13	3,8	ruh sağlığı	73	4,9
7	iklim değişikliğine uyum	13	3,8	çocuk sağlığı	45	3
8	iklim değişikliğine müdahale	12	3,6	iklim değişikliğine müdahale	40	2,7
9	çevre sağlığı	11	3,3	iş sağlığı	39	2,6
10	gıda üzerine etkiler	10	3	iklim-sağlık araştırmaları	38	2,6
11	sosyal yaşama etkileri	10	3	projeksiyon/modelleme	38	2,6
12	kronik hastalıklar	9	2,7	hava kirliliği/hava kalitesi	34	2,3
13	morbidite/mortalite	9	2,7	kronik hastalıklar	32	2,2
14	toplum bakış açısı/bilgi düzeyi	9	2,7	gıda üzerine etkiler	31	2,1
15	ekosistem	8	2,4	sağlık profesyonellerinin görevi	30	2
16	karbon salınımı/sera gazı	8	2,4	iklim değişikliğine uyum	30	2
17	şehir sağlığı	8	2,4	aşırı hava olayları	24	1,6
18	iş sağlığı	7	2,1	tek sağlık	24	1,6
19	hassas gruplar	6	1,8	anne-kadın-üreme sağlığı	21	1,4
20	sürdürülebilirlik	6	1,8	küresel sağlık	21	1,4
21	hava kirliliği/hava kalitesi	5	1,5	morbidite/mortalite	21	1,4
22	küresel sağlık	5	1,5	şehir sağlığı	21	1,4
23	ruh sağlığı	5	1,5	sağlık profesyonellerinin eğitimi	19	1,3
24	sağlık profesyonellerinin eğitimi	5	1,5	sosyal yaşama etkileri	19	1,3
25	iklim-sağlık araştırmaları	4	1,2	toplum bakış açısı/bilgi düzeyi	19	1,3

*Aynı makale birden fazla konu içerebilmektedir.

** Araştırılma oranı azalan konular sarı ile artan konular kırmızı ile işaretlenmiştir.

*** Sıralaması düşenler sarı ile sıralaması yükselenler kırmızı ile gösterilmiştir.

TARTIŞMA

Son 20 yıllık dönem iki dekat halinde incelendiğinde her dekatta en çok üzerinde durulan beş konu değişmediği gözlenmiştir. En çok üzerine çalışma yapılan konu iklim değişikliğine ve sağlık etkilerine yönelik yapılacak politikalar. İklim değişikliğinin dünya ve sağlık üzerine olan etkilerini yavaşlatmanın yolu iklim değişikliğine uyum sağlayıcı ve iklim değişikliğini önleyici politikalar geliştirmek olduğu için bu konular üzerindeki çalışmalar en sık yapılmış olan çalışmalardır. Yapılan bu çalışmaların ışığında paydaşların tamamını içine alan müdahaleler ve politikalarla iklim değişikliğine uyumu artıracak, iklim değişikliğinin etkilerini minimuma indirecek önlemler küresel olarak benimsenmelidir. Her yeni politikal düzenleme ile bu düzenlemenin etkilerini bilimsel şekilde ortaya koyacak çalışmalarla desteklenmelidir. İklim değişikliğinin genel sağlık ve kronik hastalıklar üzerine etkileri uzun yıllardır bilinmekte olmasından dolayı bu konudaki çalışmalar son on yılda azalmakta iken ruh sağlığı alanına çalışma alanının kaymakta olduğu görülmüştür. Son on yılda ruh sağlığı alanında yapılan çalışmaların oranının bir önceki dekada göre yaklaşık 3 kat artması dikkati çekmektedir. Ekolojik stres, anksiyete ve son zamanlarda sıklığı artan iklim değişikliği kaynaklı olaylar sonrasında meydana gelen ekolojik yas çocuk ve gençler de dahil olmak üzere toplumda daha çok artmaktadır (Marks vd. 2021, Schneider-Mayerson & Leong, 2020) ve bu alanda yapılan çalışmalar da bununla paralellik göstermektedir. İklim değişikliğinin ruh sağlığı üzerine etkileri göz önünde tutularak destek hizmetleri ona göre planlanmalıdır. İklim değişikliği alanında yapılan çalışmalarda son on yılda artış gösteren diğer bir çalışma konusu ise iklim değişikliğine tek sağlık yaklaşımıdır. Bir önceki dekatta yapılan çalışmalarda tek sağlık çalışmalarına denk gelinmesi de son on yılda çevre sağlığı ve iklim değişikliğine yönelik yaklaşımın tek sağlık yaklaşımından geçtiği daha çok fark edilmeye başlanmıştır. Dünyanın tüm canlılarla bir bütün olduğu unutulmamalı tüm ekosistemi koruyarak iklim değişikliği ile mücadelenin daha kolay olduğu unutulmamalıdır.

Çalışmada sadece PubMed veritabanının kullanılmış olması çalışmanın bir kısıtlılığıdır. Pubmed veritabanında indekslenmekte olan dergiler aranmış olduğu için Google Akademik arama motorunun kullanılması durumunda yabancı dilde ve Türkçe olarak daha çok yayının çıkması olasıdır. Bu sebeple saptanan yayın sayısı beklenenden az olmuş olabilir. Arama sırasında MeSH Term kullanılmış olması ise yazarların yanlış veya eksik seçiminden dolayı konu ile ilgili olduğu halde makalelerin veritabanında çıkmamasına sebep olmuş olabilir.

SONUÇ

Son on yılda iklim değişikliği ve sağlık alanında yapılan çalışmalarda bir önceki dekada göre artış olduğu görülmektedir. İklim değişikliğinin ciddiyetinin farkına varılmış olduğu son dekada bir öncekine göre yayın sayısının yaklaşık 4 katına çıkmış olmasından da anlaşılmaktadır. Politikaların ve sağlık hizmetlerinin iklim değişikliği göz önünde bulundurulması planlanması gereklidir. Yapılan tüm müdahale ve politikal düzenlemelerinin etkilerinin başarı ve başarısızlıklarının bilimsel çalışmalar ile dokümente edilmesi gelecekteki çalışmalara ve politikalara yol gösterecektir.

Kaynaklar

1. Birleşmiş Milletler. İklim Değişikliği. (Erişim linki: <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change> erişim tarihi: 10.11.2022)
2. Haines, A., & Patz, J. A. (2004). Health effects of climate change. *Jama*, 291(1), 99-103.
3. Intergovernmental Panel on Climate Change (2022). IPCC 6th Assessment Report Health Fact Sheet. (Erişim linki: https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/outreach/IPCC_AR6_WGII_FactSheet_Health.pdf erişim tarihi: 10.11.2022)
4. Marks, E., Hickman, C., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, E. R., Mayall, E. E., & van Susteren, L. (2021). Young people's voices on climate anxiety, government betrayal and moral injury: A global phenomenon. *Government betrayal and moral injury: A global phenomenon*.
5. Rocque, R. J., Beaudoin, C., Ndjaboue, R., Cameron, L., Poirier-Bergeron, L., Poulin-Rheault, R. A., & Witterman, H. O. (2021). Health effects of climate change: an overview of systematic reviews. *BMJ open*, 11(6), e046333.
6. Schneider-Mayerson, M., Leong, K.L. (2020) Eco-reproductive concerns in the age of climate change. *Clim Change*, 163:1007-23.